

## Bullying protokoll

A Bocskai István Református Oktatási Központ Apáczai Csere János Középiskolája elkötelezett az iskolai agresszió és a kortársbántalmazás (bullying) megelőzésében, valamint kezelésében. A diák személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell biztosítani számára az erőszak minden formájával szemben. Ezt az alapelvet az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye is rögzíti, amely a gyermekek erőszakkal szembeni védelmét alapvető jogként ismeri el. A diákok e jogának védelmében megfogalmaztuk az iskolai kortársbántalmazással kapcsolatos eljárásrendünket. Alapelvünk, hogy iskolánk közösségében a bántalmazás semmilyen formája nem megengedett, a bullying minden esetben következményekkel jár.

A „Bullying protokoll” című dokumentum tartalmáról az iskolába lépéskor a házirenddel együtt minden tanulót, törvényes képviselőiket és minden új dolgozót tájékoztatunk. (Szülői értekezlet, osztályfőnöki óra, honlap stb.)

### Az útmutató célja:

- A bántalmazással szembeni zéró tolerancia kihirdetése
- Iránymutatás a bántalmazás kezeléséhez

### A bántalmazás (bullying) definíciója:

A bántalmazás az agresszió speciális formája. Kortársbántalmazásról akkor beszélünk, ha a diákot zaklatás vagy elnyomás éri, ha ismétlődően és hosszabb időn keresztül negatív cselekedetnek teszi ki egy vagy több más diák. A bántalmazás történhet az iskolában, külső helyszínen szervezett iskolai programokon, az iskolába vezető úton/hazaúton, illetve az online térben.

A bántalmazást az különbözteti meg a más jellegű agressziótól, hogy az alábbi három feltétel teljesül:

- a sérelem okozása **szándékos**
- **ismétlődően** történik
- olyan interperszonális kapcsolatban zajlik, ahol **hiányzik a kapcsolati egyensúly, egyenlőtlen a viszony**. Egyenlőtlen viszonyról akkor beszélünk, ha a bántalmazó(k) a

másik féllel szemben olyan erő- vagy hatalmi fölényben vannak, amelyet a másik fél megfélemlítésére, elnyomására vagy hátrányos helyzetbe hozására használnak.

Nem nevezzük bántalmazásnak az egyszeri, egyenlő felek közötti konfliktust, a barátok közötti viccelődést, önvédelmet, félreértést, akár verekedést – ezeket továbbra is iskolai fegyelmi ügyként kezeljük.

### **A bántalmazás fajtái:**

#### **1. Fizikai**

- a másik megütése, megrúgása, lökdösése, hajának tépése stb.
- a másik személyes holmijának eltulajdonítása, elrejtése vagy szándékos megrongálása stb.

#### **2. Verbális (szóbeli)**

- a másik kigúnyolása, gúnynéven szólítása
- csúfolás
- szidalmazás, becsmélés
- fenyegetés, megfélemlítés
- egyéb

#### **3. Szociális (kapcsolati)**

- pletykák, hazugságok terjesztése egy személyről
- nyilvános megalázás, megszégyenítés
- kirekesztés a csoportból, közösségből, a másik személyének figyelmen kívül hagyása
- egyéb

#### **4. Cyberbullying (online térben történő bántalmazás)**

- erőszakos, megfélemlítő, fenyegető üzenetek küldése
- rosszindulatú dolgok postolása valakiről
- személyes, kényes információk kipostolása valakiről
- valaki más nevében kipostolni olyan dolgokat, amik rossz színben tüntetik fel az illetőt
- szándékos kirekesztés az osztálycsoportból
- egyéb

### **A bántalmazás szereplői:**

1. Bántalmazó(k)
2. Bántalmazott
3. Szemlélők
4. Védelmező(k) (ha vannak)

### **A bántalmazás felismerése:**

A bántalmazás áldozatán észlelhetők lehetnek többek között az alábbi jelek:

- megváltozott viselkedés: zárkózottá, esetleg gátlástalanná válik
- negatív érzelmek (szomorú, mérges, ijedt, rosszkedvű)
- alacsony önértékelés
- hirtelen romló teljesítmény, tanulmányi eredmények
- az iskolai közösségtől való távolmaradás vágyának megjelenése/erősödése
- étvágytalanság
- alvásproblémák
- gyakori, mással nem magyarázható fájdalmak, például hasfájás, fejfájás
- elhagy dolgokat vagy a felszerelése, ruházata tönkrement és nem tudja megmagyarázni
- önsértés, esetleg öngyilkossági gondolatok előfordulása
- egyéb

A fentiekén túl az iskola rendszeres felmérésekkel (például anonim kérdőívek) próbálja felderíteni a bántalmazásos eseteket.

### **Az iskola bántalmazás elleni fellépése tartalmazza:**

1. a kialakult bántalmazási helyzetek kezelésének menete
2. a bántalmazás megelőzése, a békés, biztonságos iskolai légkör kialakításának és fenntartásának támogatása

## **1. A bántalmazás kezelése:**

### **Alapvető célok:**

- a bántalmazás (de nem a bántalmazó személyének) elítélése, a bántalmazó viselkedés megszüntetése
- a bántalmazott megerősítése, támogatása, védelme
- a bántalmazó és bántalmazott kapcsolatának helyreállítása

### **A bántalmazás jelzésének lehetőségei:**

- az erre a célra létrehozott Google űrlapon
- papír alapon az erre a célra kihelyezett dobozban
- személyesen bármelyik pedagógusnak

A jelzést lehetőség van névtelenül is megtenni. A jelzés beérkezését követő 3 munkanapon belül elindul az esetkezelés. A jelzést egyaránt megteheti diák, szülő, egyéb hozzátartozó, illetve pedagógus is.

A diák által szándékosan, rosszhiszeműen, másik tanuló hátrányára tett hamis jelzés fegyelmi vétségnek minősül, és a Házi rendben meghatározott következményeket vonhatja maga után; a jóhiszeműen tett, de később megalapozatlannak bizonyuló jelzés természetesen nem jár szankcióval.

A bántalmazás kezelése jóvátétel központú, tehát a hangsúly nem a büntetésen van, hanem a bántalmazó magatartást tanúsító diák felelősségvállalásán, viselkedésének megváltoztatásán, illetve az okozott kár helyreállításán. A jóvátételről írásos megállapodás készül.

Szankciókra az alábbi esetekben kerülhet sor:

- súlyos sérelem okozása
- együttműködés ismételt hiánya az esetkezelés során

A szankciók megállapításában az iskola házirendjének rendelkezései az irányadók.

## **Az esetkezelés menete:**

### **I. A jelzés érkezése, fogadása, előzetes helyzetértékelés**

Az esetkezelést az erre a célra létrehozott esetkezelő team tagjai végzik. Az esetkezelő team tagjai az iskola vezetője által felkért munkatársak. Az esetkezelést a team két tagja végzi, akik – lehetőség szerint – nem állnak kapcsolatban (nem tanítják) sem a bántalmazóval, sem a bántalmazottal. A jelzés beérkezése után a bántalmazási helyzet feltárása érdekében külön-külön beszélgetést folytatnak a bántalmazottal és a bántalmazóval is.

### **II. Támogató beszélgetés a bántalmazottal**

A beszélgetés célja:

- a bántalmazási helyzet feltárása, a történetek feltérképezése
- a bántalmazott támogatása, biztonságérzetének erősítése
- a bántalmazott védelmének biztosítása
  - fokozott tanári figyelem biztosítása
  - potenciális védelmezők bevonása a bántalmazottal együttműködve
- a kontroll visszaállítása
  - a bántalmazottat bevonják az esetkezelés folyamatába, a szükséges lépéseket előre egyeztetik vele

### **III. Konfrontatív beszélgetés a bántalmazóval**

Az esetkezelő team két tagja rövid, viselkedésspecifikus beszélgetést folytat a bántalmazóval.

A beszélgetés célja:

- a bántalmazás leállítása
- a bántalmazó belátása, hogy amit tett, az nem helyes
- jóvátételi szemlélet erősítése

Az esetkezelő team tagjai egyértelmű üzenetet közvetítenek a bántalmazó felé: az iskolai közösségben nem megengedett a bántalmazás, ezért azt be kell fejeznie.

#### **IV. Az osztályközösség bevonása**

Az iskola fellépése a bántalmazás ellen nyilvános, így az osztályt tájékoztatjuk a történekről. A tájékoztatás a bántalmazottal előre egyeztetett módon történik. A tájékoztatás az egyik teamtag végzi az osztályfőnök jelenlétében.

A tájékoztatás célja:

- a bántalmazott védelmének kinyilvánítása
- annak az üzenetnek a közvetítése, hogy az iskola nem tűri a bántalmazást, és egyetlen eset sem maradhat következmények nélkül
- a közösség biztonságérzetének növelése
- a védelmezői attitűd kialakulásának elősegítése

#### **V. Utánkövetés**

Az esetkezelő team tagjai az érintettekkel folytatott beszélgetéseket követő 2 héten belül ismét leülnek (külön-külön) beszélgetni a bántalmazottal és a bántalmazóval.

A beszélgetések célja:

- felmérni, hogy leállt-e a bántalmazás
- ha leállt, felajánlják a kapcsolatrendezés lehetőségét
- ha nem állt le, az esetkezelés folyamata még egy alkalommal újratekődik
- ha a második esetkezelési kísérletet követően sem állt le a bántalmazás, szankciók következnek

#### **VI. A bántalmazott és a bántalmazó törvényes képviselőjének tájékoztatása**

Az esetkezelésbe az iskola a törvényes képviselőket nem vonja be, de az esetkezelés menetéről és fejleményeiről tájékoztatja őket.

#### **2. A bántalmazás megelőzése**

Az iskola kiemelt hangsúlyt fektet a bántalmazási helyzetek megelőzésére, a békés, biztonságos iskolai légkör megteremtésére. A megelőzés érdekében az alábbi irányelvek követését tartjuk szükségesnek:

- Edukáció: közös fogalmi keret kialakítása a diákokkal a bántalmazási helyzetek felismeréséhez és kezeléséhez
- Biztonságos keretek megteremtése a közösség eseményeinek megbeszéléséhez, a tabuk kerülése
- A diákok ismerjék a bullying protokollt: hova fordulhatnak segítségért, illetve legyenek tisztában a következményekkel
- A biztonságos osztályközösség témáját folyamatosan szem előtt tartjuk
- A diákok aktív bevonása a bántalmazás és a biztonságos osztályközösség témájának feldolgozásába
- A diákokat partnerként vonjuk be a közösség alakításába: törekszünk a véleményük megismerésére, figyelembevételére
- Az osztályközösség szabályait a diákokkal közösen fektetjük le, ezzel elősegítve, hogy mindenki magáénak érezze
- Közösségépítés, a diákok közötti kapcsolatok erősítése
- A közösségben meghatározó szerepet betöltő diákok bevonása és támogatása a pozitív közösségi normák erősítésében, miközben a bántalmazás megelőzésének és kezelésének felelőssége továbbra is az iskola felnőtt szereplőié
- A segítségkérés és segítségnyújtás fontosságának képviselete
- Empátia, illetve az egymásra való odafigyelés erősítése
- A szülők (törvényes képviselők) edukálása a bántalmazás témakörében, illetve az eljárásrendről való tájékoztatás
- Az iskolai közösség változásainak nyomon követése, az eredmények értékelése

A bántalmazás kezelésére készült protokollhoz felhasznált szakirodalom:

Körmendi, A., & Szklénárik, P. (2014). A szemlélők szerepe az iskolai zaklatásban. *Alkalmazott Pszichológia*, 14(2), 105–121.

Twemlow, S. W. & Sacco, F. C. (2012). *Miért nem működnek az iskolai bántalmazás-ellenes programok?* Budapest: Flaccus Kiadó.